

FILLS D'ÈODHUM

- ROGER TARRÉS -

L'AMENAÇA VERDA

ROGER TARRÉS

FILLS D'ÈODHUM
L'AMENAÇA VERDA

Fanbooks

© Roger Tarrés, 2022

© Il·lustració de la coberta i mapa: Pablo Medina, 2022

© d'aquesta edició: Edicions 62, S. A., Fanbooks, 2022

Av. Diagonal, 662-664, 08034 Barcelona

www.fanbooks.cat

fanbooks@grup62.com

Primera edició: octubre del 2022

ISBN: 978-84-19150-14-1

Dipòsit legal: B. 14.156-2022

Impress a Catalunya

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

La menta per al casament

Gairebé era fosc. D'entre els pins i els bedolls arribava algun raig de sol, però molt tènue. No tindria temps de tornar a casa, hauria de passar la nit al ras.

Des de bon matí que l'Àstrid havia estat seguint el rastre d'un os i s'havia endinsat molt al bosc. Sense sol, corria el risc de desorientar-se. De nit hi hauria estrelles, però les capçades dels arbres cobertes de neu no li deixarien veure el cel.

Tornar amb les mans buides no era una opció. Dormiria allà mateix, entre les muntanyes, i l'endemà segur que podria atrapar aquella bèstia.

Amb el pla a la ment, va trobar una petita esplanada a prop d'on havia deixat el rastre, va apartar una mica de neu del terra, va recollir uns quants branquillons i els va apilonar sobre la sorra humida. Després de comprovar que la fusta tenia espai per respirar, va treure una pedra foguera del sarró i va encendre el foc.

Just en el moment que desapareixia l'últim raig de sol, es va despenjar l'arc de color blau cristal·lí que duia a l'esquena; el buirac ple de fletxes, també. Va arreplegar un tall de carn fumada que el seu pare li havia posat al sarró «per si de cas» i el va escalfar a la brasa. Mentrestant, va aprofitar per beure aigua de la cantimplora i col·locar-se bé la cabellera negra i llisa dins la capa

blanca amb ratlles blaves que la Dàlia, la seva germana, li havia fet feia tres cicles per celebrar la majoria d'edat.

Un cop va tenir la panxa plena, es va cargolar dins la capa, es va assegurar que el foc estigués carregat de llenya per espantar qualsevol os, cérvol, llop o monstre que s'atrevís a atacar-la i es va adormir.

L'endemà, a trenc d'alba, va emprendre la cacera. Per sort, el rastre encara era visible. Tot i així, no es podia entretenir, havia de tornar aviat al poblat. L'Àstrid n'era l'única protectora i, per tant, en aquell moment estava desprotegit.

Des de ben petita que s'havia entrenat amb l'arc, i l'esforç havia valgut la pena: feia una mica més de dos cicles que havia passat amb èxit les rigoroses proves que l'havien acreditada com a digna protectora. I, d'aleshores ençà, s'havia dedicat a protegir tota la gent que vivia amb ella.

Sabia que era la guerrera més forta, àgil i precisa de la serralada Gelada. A part de defensar, una altra de les seves funcions era proveir els seus d'aliments, i això implicava deixar la seguretat del poblat i endinsar-se en l'espessor dels arbres i les muntanyes, perquè, a vegades, amb els porcs i les gallines del corral no n'hi havia prou. Poques persones eren capaces d'aventurar-se al bosc i caçar animals salvatges, però l'Àstrid hi estava tan avesada que s'hi sentia còmoda.

En aquesta sortida en concret, estava recol·lectant carn per al casament de la seva germana, que se celebraria al cap de tres dies. Tot el poblat hi estava convidat i valia la pena assegurar-se d'estar ben proveïts de teca per a la festa.

La Dàlia era la noia més bonica que l'Àstrid havia vist mai: tenia la cabellera rossa, uns ulls d'una blavor subtil, les dents ben alineades i la pell suau com la cera. Sempre havia estat una noia esvelta, no prima, i des de ben petita que tots els nois, i no tan nois, li havien anat al darrere. Per si no fos prou, es feia estimar per tothom: si no estava ajudant el vell Tuomo a pescar al riu, es

cuidava de l'educació dels petits, o procurava que l'oncle Seppanen no begués més del compte durant el dia i li quedés prou hidromel per a l'àpat del vespre.

Abans que el sol s'alçés del tot, l'Àstrid va albirar l'os entre els arbres. La bèstia li treia gairebé dos pams d'alçada i ella no era pas baixa. De forma gairebé inconscient, es va treure l'arc de l'esquena i hi va col·locar una fletxa. L'animal caminava a poc a poc, però com si tingués algun poder, es va aturar, va aixecar el cap i el va moure a banda i banda. Tot seguit, va ensumar. De sobte, va començar a córrer amb les quatre potes.

Ella ja hi estava acostumada, era l'instint animal, la sensació de perill. Sempre passava. Mentre l'os intentava esmunyir-se entre els arbres i agafar distància, l'Àstrid va tensar la corda de l'arc i va inspirar.

Sense que els seus ulls blaus el perdessin de vista, va deixar anar l'aire a poc a poc i va començar a notar com tot s'alentia: el vent feia un soroll greu i la bèstia desesperada semblava que s'allunyés pausadament. Un cop va haver expulsat tot l'aire dels pulmons, va deixar anar la corda. Amb un soroll sec, la fletxa va sortir disparada cap a l'os i se li va clavar a la part de darrere del crani. L'efecte va ser instantani: l'animal es va desplomar i va rodolar muntanya avall fins que va xocar contra un arbre.

Immediatament, l'Àstrid es va penjar l'arc a l'esquena i va anar corrent fins allà on l'animal s'havia parat mentre mirava de reüll a totes bandes per assegurar-se que estava sola.

Sense deixar escapar ni un moment, va desembeinar el punyal que duia lligat a la bota dreta i el va enfonsar al coll de la bèstia. Després, en va treure la fletxa, que s'havia trencat a causa de la caiguda, i amb una mà a cada cor, va murmurar:

—Perdona per haver-te encalçat, perdona per haver-te fet patir, perdona per haver-te separat de la teva família, si és que en tenies, i perdona per haver-te llevat la vida. Com tu, nosaltres hem de menjar. Espero haver estat prou ràpida per no haver-te

fet gaire mal. Que Èodhum sigui just i guardi la teva ànima com vull que ho faci amb la meva.

Carregar l'animal sencer fins al poblat era inviable; per tant, va decidir endur-se'n les parts més valuoses. Amb el punyal, en va separar les cuixes, bona part del llom i el pit. Tant com va poder. La resta serviria per alimentar la fauna de la zona. Com més aviat toqués el dos, millor: en aquella època del cicle, on tot arbre, muntanya i prat estava ple de neu, trobar aliment era una cursa que molts perdien.

La tornada va ser feixuga, s'havia allunyat més del que es pensava. Quan la nit començava a caure va albirar les diferents fogueres que vorejaven les cases del poblat. Quan ella no era fora, s'encarregava d'encendre-les; si no, els homes se n'ocupaven.

El seu poblat es trobava al cor de la serralada Gelada: sempre li havien dit que si marxava caminant en direcció sud tardaria, com a mínim, un cicle lunar a sortir-ne. Això suposant que no es perdés, perquè tot eren muntanyes escarpades, cobertes de neu, llacs glaçats, vents enfadats i pins i bedolls idèntics, anés on anés. Al nord, a l'est o a l'oest, ningú no ho sabia, però es trigaria molt temps, això segur. Segons el vell Tuomo, el poblat estava tan endins de la serralada Gelada que ni tan sols sortia als mapes de la gent de més enllà de les muntanyes.

Casa seva era a l'altra punta de l'entrada per on arribava en aquell instant. El poblat estava defensat per una muralla no més alta que ella de troncs de fusta, pedra i barres de ferro. Un cop a dins, es va trobar un grup de gent al voltant del foc de la plaça. Ja era ben fosc i feia fred, fins i tot per a ella, que estava avesada a passar nits al ras. Hi havia unes vint persones. «Èodhum sap que només hi pot haver una explicació». A l'Àstrid, no li va estranyar sentir la veu greu i càlida d'en Tuomo:

—I allà els teniu. Vint-i-cinc guerrers o, més ben dit, assassins, a punt de fer front a un grup de cinc mags que s'havien ri-

gut d'ells —va dir un home prim i vell, amb arrugues a la cara i una vara al seu costat. Estava molt a prop del foc.

—Ni cent guerrers podrien amb un mag, vell Tuomo! —va protestar en Tom, sempre rondinant—. Au va, Onni, cap a casa, que ja és molt tard, tinc son i m'estic glaçant.

—Ha! Però no eren simples guerrers —va dir en Tuomo, obrint els braços—. Eren assassins del sud, lluitadors del desert, d'una terra que avui en dia s'anomena Niburesh. Gent que no es preocupa de la família, ni de res més que no sigui la lluita i la guerra. Eren tan ferotges que tenien els ulls del color de la sang, i això els identificava com els més forts que aquesta terra hagi conegut mai.

—I què va passar? Van matar els mags? Quins poders tenien? —va preguntar l'Onni, mentre s'apartava de les mans del seu pare, que badallava.

—Això, petit Onni, haurà d'esperar a demà. El teu pare, d'una manera subtil i educada, m'ha fet notar que és molt tard. —En Tom, encara amb el badall a mitges, va girar el cap per dissimular l'enrojolament—. I tots, al cap i a la fi, tenim un casament a mig preparar. O no?

Hi va haver murmuris d'assentiment i algunes persones van estirar les esquenes i van fer via cap a les llars.

—És igual. Total, la màgia no existeix —va respondre l'Onni, visiblement molest per no poder sentir el final de la història.

L'Àstrid, amb unes poques passes, va entrar al camp de visió del grup i va dir:

—És cert, no existeix, però això no significa que aquesta història no pugui ser interessant.

Amb un somriure cansat a la cara, l'Àstrid es va apropar a l'Onni i, amb cura, li va posar una mà al cap, entre els rínxols. De seguida, va notar com en Tom es posava tens. Amb impotència, va veure com el pare estirava el braç del nen i se l'enduia cap a casa sense mirar-la ni dir res.

La resta va fer el mateix. Alguns pares van obligar els nens curiosos a seguir-los. Altres adults que no tenien fills també van marxar envoltats d'un silenci incòmode. Van ser pocs els que van saludar l'Àstrid de manera oberta abans de retirar-se a dormir; la majoria eren dones. Al final, només va quedar en Tuomo, que seguia assegut i mirava el foc. La seva arracada daurada brillava especialment.

—No els ho tinguis en compte. Només estan espantats. No entenen com una noia pot entrar a les muntanyes i tornar amb...

—Mig os.

—Mig os. I sense cap cama trencada ni ferida que, almenys, sigui visible. —Després d'examinar-la, en Tuomo va tornar a mirar el foc. Amb un bastó, en va remoure les brases, que van espurnejar durant un moment—. Pensa que aquí tothom té un conegut o familiar que s'ha endinsat a les muntanyes i no n'ha tornat. I els que no hi van és perquè són massa covards.

—Per això ja hi vaig jo. Així ells no han de morir en va.

—I ho entenen, de debò que ho entenen. Però l'orgull d'un home, d'un cap de família, d'un treballador... és un sentiment... molt beneit i molt fort, més que l'agraïment que et tenen.

—Fa més de dos cicles que faig de protectora jo sola, des que els germans Jurmund van morir. Amb ells no hi tenien cap problema i recordo que cada cop que arribaven del bosc els convidaven a sopar. Em pensava que tard o d'hora s'acostumarien a mi.

—I ho faran, però serà més tard del que t'imaginaves, ja ho veus. I parlant de tard, va, ves cap a casa i deixa un vell xerraire com jo aquí tranquil. —Va apartar la mirada del foc—. Segur que en Jukka i la Dàlia estan preocupats.

—Què faria jo sense tu, vell Tuomo. Au, bona nit... i no endrapis massa, que ja sé que deus haver estat tu qui s'ha menjat gran part de les reserves de carn fumada que estava guardada per al casament. A la pròxima, si no em convides a fer junts el delicte, hi aniràs tu, a caçar.

L'Àstrid es va girar i va començar a enfil·lar cap a casa seva amb una rialla als llavis.

El poblat estava en una vall entre tres muntanyes, però algunes cases es trobaven una mica elevades perquè s'enfilaven pels vessants. Era el cas de la de l'Àstrid, però per un tema pràctic: el seu pare era el ferrer i ja anava bé que treballés una mica aïllat de la resta, així el soroll del repic continu entre martell, metall i enclusa no molestava tant. Abans de sortir del radi de llum de la foguera, però, es va girar de nou i va preguntar:

—La història que estaves explicant... és certa?

—Potser sí, potser no. Si et soc sincer, ni recordo on la vaig sentir. Me la devia explicar algun venedor ambulat? Hmm, no crec, ho recordaria perquè en passen molt pocs i totes les històries que expliquen, si és que ho fan, són més aviat xafarderies del món d'avui. És probable que fos algú d'Udem o Forud en alguna trobada de quan jo era capaç de caminar sense necessitar un bastó —va dir, i va mirar al costat, on a terra jeia la seva llarga vara de fusta fosca amb unes filigranes daurades que brillaven sota la llum del foc i que resseguien les estries del bastó.

L'Àstrid i la meitat del poblat li havien preguntat incomptables vegades si aquelles filigranes daurades tenien algun significat. No n'havien obtingut resposta.

—Sorties molt del poblat? Ara gairebé ningú no en surt per por de perdre's, o de ser el plat principal d'alguna bèstia.

El vell va sospirar i va dirigir la mirada cap a la vara i, després, cap al foc.

—Els temps han canviat. Abans sortíem en grups per fer-nos costat els uns als altres. Fins i tot vam arribar a construir alguns camins, que són els que utilitzen els pocs venedors ambulants que arriben aquí, però ni ells no van mai sols, sempre tenen algú que els protegeix. Avui en dia, la gent només s'atreveix a sortir si els grups són molt nombrosos. Tant temps de pau ens ha tornat pacífics, porucs i debils. Homes que abans haurien estat

llancers forts, escuders robustos o guerrers valents ara són pescadors, ferrers o cuiners. Per això, els animals del bosc han augmentat i s'ha fet més perillós passar-hi. Però qui els pot culpar per preferir pescar al riu en comptes d'arriscar-se a sortir de la seguretat del poblat?

Mentre parlava, l'Àstrid va recordar que en Tuomo li havia explicat, més d'una vegada, que quan ell era jove ja feia moltes generacions que la guerra s'havia acabat, almenys al nord. De fora les muntanyes, més al sud de Trysk, sempre arribaven històries d'enfrontaments; sobretot entre Hímdor i Niburesh; entre els seguidors d'Ashúram i els seguidors d'Índrim, els dos fills d'Èodhum.

En Tuomo va agafar una mica de neu, la va tirar sobre el foc per apagar les flames i deixar-hi només el caliu. Va agafar la vara, que li arribava fins a l'altura dels ulls, i, en silenci, es van posar a caminar plegats.

L'ancià vivia al costat del riu que creuava el poblat. Era una nit clara i la lluna, tot i que ja feia uns dies que havia estat plena, encara il·luminava prou.

—Per què no parles mai de quan vas sortir de la serralada? Ets l'únic de per aquí que ha vist què hi ha més enllà.

L'ancià es va aturar i va sospirar.

—Perquè no val la pena. Ningú d'aquí no hi pot arribar. El bosc és massa perillós. Només tu en series capaç, i tampoc pots marxar perquè tens obligacions. —Els ulls marró clar i enfonsats del vell van topar amb el blau intens dels de l'Àstrid—. L'última vegada que vaig sortir va ser amb el meu pare. Érem un grup de vint. Havíem d'anar a fer un encàrrec important a Ferrolid. Allà no hi ha vida. El viatge no val la pena, fes-me cas. Ningú no s'atreveix a preguntar-me res perquè tothom sap, i sé que tu també, joveneta, no et facis l'orni, que en vaig ser l'únic supervivent... I no vaig tornar del tot sencer.

En Tuomo va donar uns cops a terra amb la vara, no se'n se-

parava mai. Li feia de suport de la cama esquerra, que només li arribava fins al genoll.

A poc a poc, van reprendre la marxa. S'acostaven al punt on l'Àstrid havia de trencar a mà dreta. Al final i sorprenentment, l'ancià va continuar:

—Vaig veure murs més alts que un pi de tronc robust, aliments estranys de tots els colors, massa gent junta i un edifici ple a vessar de llibres més gran que el nostre poblat! Deien, no sé si és veritat, que qualsevol pregunta tenia la seva resposta en alguna de les pàgines que estaven tancades allà. —Arribats al punt on els seus camins se separaven, es va aturar i va abaixar el cap—. Però també vaig observar misèria, pobresa, tristesa, fam i desesperació. La gent que vivia a la ciutat no era feliç, estaven empresonats entre aquells murs gegants. Els ho vaig veure als ulls.

—Ah, sí? I què diuen els meus ulls blaus? A veure.

—Joveneta... Diuen més del que et penses. Si fos per les històries que avui en dia són tan velles que ja ningú no vol escoltar, fins i tot t'espantaries... No em facis cas, no em facis cas. —I va començar a caminar donant l'esquena a l'Àstrid—. Però sí que et puc dir que tinguis paciència. Queda molt poc perquè tothom t'accepti i els teus ulls brillin, per fi, d'alegria. Ho estàs fent molt bé, bonica. Continua així! Arribarà un dia que notaràs que et costarà més sortir a arriscar la vida. En aquell moment sabràs que ho has aconseguit, que t'hi sents bé, aquí dins, i que no necessites res més. No val la pena, creu-me.

L'Àstrid, gràcies a la nit clara, va poder entreveure com el vell s'atrevia a moure la mà en senyal de comiat. Per sort, no va perdre l'equilibri.

Durant la poca estona que va tardar a arribar a casa només va sentir el so d'un mussol i va notar la frescor de l'hivern a la cara: al mig del bosc no hi passava tant vent com a la clariana del poblat.

Feia gairebé dos dies que era fora, i a primera vista tot estava

al seu lloc. La tanca de fusta que rodejava la farga del pare i la llar estava intacta. Sempre ho mirava, s'havia convertit en un costum. Les fustes que formaven la tanca les havien tallat ella i la Dàlia quan eren petites; cada una tenia una forma diferent, no podia evitar somriure en recordar-ho.

Un cop va haver passat la tanca, va seguir el camí de lloses. La resta de l'entrada estava coberta de neu. No li va estranyar veure llum a la farga. El seu pare segur que li havia deixat el foc carregat perquè s'hi pogués veure bé en cas que arribés. Amb uns molls, va acotiar els trossos de llenya i carbó que s'havien anat separant per tal que l'endemà, amb fortuna, en Jukka encara tingués un bon caliu quan comencés a treballar.

De puntetes, va passar de la farga a casa, que feia olor de cendra i caliu. Una porta, que va tancar amb suavitat, connectava els dos habitatges. Se'n va anar directament a mà dreta, cap a la cuina, a deixar les peces de carn que havia carregat a l'esquena durant tot el dia. Va tornar al passadís per dirigir-se a la seva habitació, que es trobava just davant la cuina, però de reüll va veure claror al menjador i una ombra que es movia. S'hi va acostar.

Es va trobar el seu pare adormit a la cadira on acostumava a seure. Era feta de fusta i estava recoberta de pells de llop i de linx. Amb el coll enrere, en Jukka feia un soroll gutural molt fluixet, que s'acostava als roncs. Tot i començar a fer-se vell, encara era musculós i conservava el color ros dels cabells. L'ombra que l'Àstrid havia vist l'havia fet aparèixer el foc que hi havia encès: les flames, en moure's, provocaven que la figura d'en Jukka adormit es bellugués.

—Pare, pare —li va dir fluixet a cau d'orella, tocant-li la barba de tres dies amb la mà—. Hola, ja soc aquí... Sí, estic bé. Au va, ves a dormir i demà ja parlarem.

Amb l'ajuda de la seva filla, en Jukka es va aixecar, li va fer un petó de bona nit al front i se'n va anar cap a la seva habitació, que estava al costat de la de la Dàlia.

—Bona nit, blaueta.

L'Àstrid, en veure que el seu pare tancava la porta de l'habitació, es va acostar a la taula de fusta, que tenia unes filigranes d'ocells que sempre li havien agradat, i va beure uns quants glops d'aigua d'una gerra. El cansament li va arribar de cop: es notava les cames pesades, una espatlla li coïa i les parpelles frisa-ven per tancar-se. Va sospesar la possibilitat de quedar-se a la butaca acompanyada de les mantes i el foc, però va girar cua no pas sense esforç.

Primer, va passar per davant de l'habitació del seu pare; després, per la de la Dàlia, que tenia la porta tancada. S'hi va quedar parada un moment. Va arribar a alçar la mà amb la intenció de donar uns petits cops a la porta per veure si estava desperta. Però els ulls se li van tancar i es va haver de redreçar de cop per no caure. Al final, va decidir fer camí cap al seu cau. Va tancar la porta i va estirar-se al llit de llana. Es va adormir a l'instant, sense canviar-se de roba, només abrigada amb la capa blanca i blava de la seva germana.

L'endemà al matí, es va despertar amb el so distant del martell contra el ferro calent sobre l'enclusa. Com que als dormitoris no hi havia finestres, per evitar que el fred hi entrés, tota la seva habitació estava en la penombra.

Un cop va haver obert la porta, el soroll rítmic va augmentar, però també va sentir moviment a la cuina. Allà, hi va trobar la Dàlia. Estava d'esquena netejant i preparant les peces d'os que hi havia deixat la nit anterior. La cuina sí que tenia finestra; donava a l'est i el sol ja es veia ben amunt al cel.

Les passes de l'Àstrid van alertar la Dàlia, que, sense girar-se, va exclamar amb veu suau:

—Bon dia, petita! —Es va començar a netejar les mans amb un drap—. Has dormit bé?

—No em diguis petita. —Mentre l'Àstrid parlava, repenjada al marc de la porta, la Dàlia es va treure el davantal mig ple de

sang i va acostar-se a la seva germana—. Ja saps que no m'agrada. Jo també et podria dir mare, o vella... o senyora de l'alcalde.

La Dàlia es va quedar a una passa de l'Àstrid i es va posar els braços a la cintura, fent cara d'enfadada amb les celles corrugades.

—Això últim encara no. D'aquí a dos dies potser sí. —I amb un salt petit i rialler es van abraçar amb força—. Em trobaràs a faltar?

—Au va! —I l'abraçada es va desfer, però es van mantenir ben a prop l'una de l'altra—. Jo? Que Èodhum m'esclafi. Si l'únic que canviarà serà que viuràs a unes quantes cases de distància i que el pare, a partir d'ara, no es podrà fer l'adormit i s'haurà de rentar els plats ell solet. Jo no els hi penso pas rentar...

Les dues germanes es van posar a riure. Com que la cuina era la part de la casa que quedava més a prop de la farga, en Jukka les devia sentir perquè el martelleig va cessar i va cridar:

—Noies! Què passa?

—No res, tranquil! —van respondre les dues germanes, alçant la veu.

Just després de tornar a sentir el so del ferro obligat a canviar de forma, l'expressió de la Dàlia va variar. Ja no reia.

—Ara de veritat, creus que el pare ho porta bé? —Es va tocar la preciosa cabellera daurada, que estava recollida en una cua senzilla subjectada amb la tira de cuir treballat que els pares li havien regalat abans que naixés l'Àstrid—. És que em preocupa... La primera a marxar va ser la mare, tu des de fa uns cicles et passes més temps al bosc que a casa i ara jo me n'aniré a viure amb en Marko.

—No et preocupis. Us seguireu veient cada dia. Ens seguirem veient cada dia —va dir l'Àstrid—. Estic segura que n'està molt orgullós, de tu, de nosaltres. —I va moure el cap, mirant al sostre—. Bé, de mi no del tot. —La Dàlia va enarcar una cella—. Encara li fa mal que li digués que preferia fer servir l'arc blau de la mare en comptes de l'espasa que em va fer ell!

Al final, es van asseure a menjar una mica d'embotit i peix fresc, i aigua per fer-ho baixar tot. La Dàlia li va explicar que havia d'anar a ajudar el vell Tuomo a ordenar una mica la seva llar, i que havia quedat amb els menuts del poble perquè l'acompanyessin a casa de la sastressa i que així tots poguessin veure en primícia el seu vestit. Després, passaria per la part de baix del riu on sempre hi havia algú que necessitava ajuda amb la roba i en aquests dies tan freds un parell de mans extremes venien molt bé; l'aigua baixava gelada. I, al final, acabaria tornant a casa per ajudar el pare, per si li faltava llenya o algú per avivar el foc.

—I com us ho esteu fent tu i en Marko per no trobar-vos? —va preguntar l'Àstrid, que sabia que, per tradició, la futura parella no es podia veure durant els set dies anteriors al casament, un quart de cicle lunar. Aquest fet en un poblat aïllat enmig d'una serralada perillosíssima significava diversió assegurada.

Així doncs, la Dàlia li va explicar com, el dia anterior, mentre ella estava al centre del poblat ajudant l'Elina a passejar una mica, que ja tenia l'embaràs molt avançat, el seu promès havia aparegut de sobte i per sorpresa. En un acte reflex mai vist en una persona amb una vida al seu interior i amb dos dits de front, l'Elina s'havia tirat sobre la Dàlia per tal que el nuvi no pogués veure la núvia. Les dues dones havien acabat a terra, cridant. Una per por que l'altra trenqués la tradició mil·lenària, i l'altra per temor que l'una perdés la criatura que portava a dins.

El xivarri havia atret més gent, sobretot dones, la meitat de les quals, en veure la situació, s'havien abraonat sobre en Marko i li havien tirat cistells de vímet al cap, al pit i a altres llocs menys decorosos. Al final, més vermell que el sol de ponent, ell havia escampat la boira. L'altra meitat, de manera tàcita, havia anat al rescat de les dues dones. Per sort, el paquet de l'Elina feia tota la pinta d'estar en bon estat i la Dàlia no havia patit cap ferida i estaria en perfectes condicions per al casament.

—Parlant del casament..., hi haurà prou menjar? —va comen-

tar l'Àstrid—. Tenia pensat portar més carn, però vaig caçar l'os tan lluny que arrossegar-lo no era una opció i vaig haver d'agafar els trossos que podia carregar.

—Ah, sí..., estigues tranquil·la. No surtis més. Tenim reserves de sobres. —La Dàlia, que a mitja explicació havia tornat a la feina de guardar la carn de l'os, ho va enllestir ben ràpid i va endreçar els estris—. Marxo a ajudar en Tuomo, o, si no, no tindrè temps de fer-ho tot.

I se'n va anar cap a la seva habitació. Va agafar quatre estris, un abric gruixut de pell i es va encaminar cap a la farga, que feia de porta d'entrada.

—Avui a la nit tenim una cita tu i jo, ho recordes, oi? —va dir.

—Et pots emborratxar tota sola; jo t'aguanto, si vols.

—No pots fer-me això la meua última nit de soltera, As. —La cara de la Dàlia es va transformar en la d'un gat acabat de néixer, tan dolç, tan afable que era impossible negar-li res—. Farem el que vulguis! Jugarem a tirar-nos boles de neu com fèiem de petites, o ens amagarem per casa, o podem empenyar el pare, també.

L'Àstrid, que estava seriosa, va relaxar les faccions, va doblegar el canell i va somriure:

—Que sí, dona; que sí! Aquesta última idea em sembla la millor de totes. Sense cap mena de dubte!

La Dàlia li va fer un petó al front i va sortir pel passadís sense tancar la porta. Va veure com s'acomiadava del pare amb un altre petó i una picada d'ullet.

L'Àstrid, en aquell moment, a part de vigilar que cap bandit o animal posés en risc la seguretat del poblat, no tenia gaire res a fer. Podia anar a entrenar-se amb l'espasa. De fet, el seu pare li havia ensenyat, feia pocs dies, alguns moviments avançats. Però no, no valia la pena. Ja dominava el punyal, l'arc i el combat cos a cos, l'espasa no li feia cap falta. En una zona com la que habitaven no era una arma gens pràctica. Mai no hi havia un camp obert

on poder-hi lluitar de forma àmplia. Si tenia un duel contra un animal o persona en una clariana, l'adversari sempre seria a temps d'entrar al bosc i, allà, una espasa era inservible: pesava molt i era difícil brandir-la sense topar amb algun tronc. Per a espais petits, el punyal era la millor opció. I per a distàncies llargues, l'arc.

En definitiva, com que li agradava més passar-se el dia esperant que les gallines ponguessin ous que no pas practicar amb l'espasa, i mira que odiava les gallines, va acabar anant a veure el seu pare. Al cap i a la fi, la mitja conversa de la nit anterior no comptava.

—Ah, blaueta, bon dia —va dir ell, mentre les gotes de suor li sortien disparades del front al mateix ritme que el martell pujava i baixava—. Podries fer-me el favor d'alimentar la fornal?

Mentre agafava llenya i la tirava a dins, l'Àstrid va preguntar:

—Pare, quan deixaràs de dir-me blaueta? —Sense que en Jukka l'hi demanés, l'Àstrid va agafar la manxa i va començar a avivar el foc—. Jo també tinc edat de casar-me, eh, encara que sigui la petita. —Va parar de manxar i es va posar al costat del pare, que acabava d'introduir una barra de metall amb una forma poc definida al foc—. La Dàlia també té els ulls blaus i no l'hi dius mai.

En Jukka va deixar les tenalles sobre l'enclusa. Se'n va anar cap a l'entrada, la zona més allunyada del caliu i, amb el braç, es va eixugar la suor del front. Sense mirar la seva filla, va dir:

—Has vist mai algú altre, a part de la teva germana i de tu mateixa, que tingui els ulls blaus? —L'Àstrid va romandre callada, pel to sabia que el pare no havia acabat—. Sé que no. Però jo sí, una persona més. La Neyda, la teva mare —va dir amb un fil de veu—. I me la feu recordar.

—Pare... —L'Àstrid se li va plantar al costat, amb suavitat, i li va acariciar el braç que no estava repenjat a l'entrada de pedra—. Però per què a mi em dius així i a ella no?

—Ah, és veritat. —Va somriure i es va girar per mirar-la directament als ulls. En aquell moment, el sol va entrar dins la farga—. Tu no ho pots veure, ni la Dàlia tampoc, però els vostres blaus són un pèl diferents. —Els ulls marrons d'en Jukka seguien sense apartar-se dels de la seva filla—. Els de la teva germana són molt bonics, i en part per això tots els homes sempre li han anat al darrere, però no són com els teus. Els teus són més vius, com si un foc hi cremés a dins. Són... Sí, sí... Són com els de la teva mare.

Amb els ulls brillants i les galtes una mica vermelles, en Jukka va deixar de mirar la seva filla i va tornar cap a dins. Va agafar de nou les tenalles, va enretirar la peça de metall del foc i va començar a picar.

—Saps què? Això no l'hi diguis a ningú. —Martell amunt, martell avall—. A la teva mare li deia blava quan estàvem sols i per això a tu et dic blaueta.

—I... no estàs enfadat amb ella? Et va deixar sol, a l'estacada, amb una filla de tres cicles i una altra acabada de néixer.

En Jukka va tancar els ulls i va parar de picar.

—Tinc la sort de tenir, de filles, la noia més guapa i encantadora que mai hagi trepitjat aquestes terres des que Èodhum va crear el món i, també, la més valenta i espavilada. —En Jukka li va donar un cop amistós a l'espatlla—. I no, no estic enfadat amb ella. —Va respirar profundament—. Estic segur que quan va marxar, fa ja vint-i-un cicles, ho va fer per una raó de pes. Segur, segur.

Al'Àstrid li va semblar que, en tornar a encetar el pica i repica, el seu pare havia donat la conversa per acabada. Però molt poques vegades havia parlat de la mare, era un tema que mai no tocaven. Potser pel casament, semblava més disposat a parlar-ne. Així doncs, no es va mossegar la llengua i va fer la pregunta que sempre havia tingut al cap. No era ni el lloc ni el moment, però necessitava saber-ho:

—Creus que va marxar per culpa meva? —va dir l'Àstrid amb un peu a fora de la farga i l'altre a dins—. No penso que fos casualitat que marxés sense dir res a ningú el dia després que jo nasqués.

En Jukka va deixar altre cop les eines i va posar les mans sobre la part freda de l'enclusa, amb els braços estirats i el cap cot.

—Quan jo encara era aprenent de ferrer, la teva mare va aparèixer del mig del bosc. —En començar a recordar, un lleu somriure li va brotar a la comissura dels llavis—. Estava ferida, desnodrida, desorientada i, sobretot, espantada. Tenia els cabells negres i curts, la pell bruna a causa del sol, suposo, i unes dents blanques com els núvols del bon temps... Era molt guapa, preciosa. —Va moure el cap rient i va mirar el sostre—. És que no sé com descriure-la per fer-li justícia, filla. —De cop, va aixecar les celles i la va assenyalar amb un dit—. Això potser t'interessarà. Estava ben entrenada i tenia una figura molt semblant a la teva; has sortit a ella. No era d'aquí, sinó del sud, de fora les muntanyes. Crec que fugia d'alguna cosa, no m'ho va dir mai. Al principi va ser estrany, però al nostre petit i aïllat poblat la vam acollir sense preguntar-li res.

L'Àstrid l'escoltava amb atenció.

En Jukka es va gratar el cap i va prosseguir:

—Ella va fer tots els esforços possibles per adaptar-se i, de mica en mica, tothom la va acceptar, ho sabies? Mai no en va dir res, d'on venia, i jo tampoc l'hi vaig preguntar. —En Jukka es va quedar en silenci, movent els dits, pensatiu—. El que sí que et puc dir és que va ser molt feliç aquí, amb mi, amb la Dàlia, amb la gent del poblat..., i hauria volgut ser feliç amb tu. N'estic convençut. —Amb calma, va agafar el martell amb una mà i les tenalles amb l'altra—. No és culpa teva que marxés, estigues ben tranquil·la. I no la culpis, si us plau, perquè estic tan segur que el sol es pondrà per l'oest com que marxar era l'última cosa que volia fer. I si ho va fer va ser per una bona raó.

—Gràcies, pare.

I l'Àstrid va marxar amb un somriure lleuger i una carícia al braç d'en Jukka. Va deixar el seu pare surant entre llàgrimes de records que intentava dissimular fent veure que es concentrava a donar forma al bloc de ferro roent que rebia cops sense parar.

Ella no va poder evitar rememorar alguns dels primers records que conservava: despertar-se durant la nit pels crits d'en Jukka, que somiava amb la Neyda. No parava de cridar-la pel nom i de gemegar. La Dàlia venia a abraçar-la i li tapava les orelles fins que la tempesta amainava.

Mentre anava passejant pel voltant del poble, entre bosc i cases, per assegurar-se que tot estava en ordre i que no hi havia cap perill, li va venir un altre record molt més recent.

Era el dia de les proves de la serralada. Una vegada cada cinc cicles, diversos pobles i poblats organitzaven activitats amb l'objectiu de nomenar nous protectors i certificar qui estava prou entrenat per endinsar-se sol al bosc. Qualsevol persona adulta, i sempre amb l'aprovació de l'alcalde corresponent, s'hi podia presentar.

Del seu poblat, l'Àstrid va ser-ne l'única participant. D'allò, ja feia gairebé tres cicles.

A la primera prova, els concursants arriscaven la vida en una àrea àmplia de bosc delimitada per quatre muntanyes. L'objectiu era sobreviure-hi durant tres dies. Com a mostra de la seva habilitat, havien de portar el nas de tres animals que haguessin caçat. S'hi van presentar deu persones de sis localitats diferents. Cinc, entre elles l'Àstrid, en van sortir vives. De les altres, ningú no en va saber mai més res. Era força comú que molts participants no superessin la primera prova.

Com que per a l'examen de supervivència només deixaven emportar-se un punyal curt, la segona i última prova es basava en l'ús d'armes, arc i espasa, i el combat cos a cos. D'aquesta manera, els participants podien demostrar que estaven preparats per defensar-se de bandits, lladres o mercenaris.

En el cos a cos, la pràctica amb els germans Jurmund, que en

aquella època encara eren vius, va donar els seus fruits. L'Àstrid va mostrar una agilitat felina. Va guanyar els altres quatre candidats sense gaire esforç, i també dos dels tres protectors veterans amb qui es va enfrontar, que feien d'avaluadors.

D'altra banda, la prova amb espasa va ser depriment. No va guanyar cap duel. Sabia com fer anar l'arma, però no hi havia volgut perdre gaire el temps.

On va deixar tothom bocabadat —excepte la gent del seu poblat, és clar— va ser a la prova del tir amb arc. No va fallar ni una sola fletxa. Hi havia tres dianes de fusta pintades amb guix i col·locades a cinquanta, cent i cent cinquanta passes. Va clavar les tres fletxes al centre. Fins i tot, li van posar una diana especial per a ella: entre els arbres, a dues-centes passes. No tenia visibilitat directa, així que, des del punt on es trobava, va haver de saltar i, a mitja volada, disparar. Al centre.

A les proves, era tradició que hi assistissin com a espectadors l'alcalde i la família de cada participant. Durant la celebració dels tres candidats que havien aconseguit el títol de protectors i dels altres dos que havien sobreviscut, la Dàlia i en Marko —la seva germana li havia confessat algun temps després que en aquella època ja es veien d'amagat— van començar a enredar en Jukka perquè anés a conèixer les dones dels altres llocs que no estiguessin de dol. La broma va estar a punt de no acabar bé. Ell seguia aferrat al record de la Neyda. I ho va deixar ben clar.

L'ensopegada amb un tronc que sobresortia de la neu la va fer tornar a la realitat. Va continuar la ronda. No va veure cap mena de perill. Una vegada va haver donat una volta sencera al perímetre, va anar al centre del poblat.

Com gairebé sempre que la veien, els nens que estaven jugant van córrer cap a ella plens de preguntes i suggeriments:

—Àstrid! Ensenya'm a tirar amb l'arc —va demanar un.

—No! Fes-nos una demostració —va suplicar una noia una mica més petita—. Si us plau!

—Jo vull que m'ensenyis a anar pel bosc —va exigir un altre.

Al final, l'Àstrid es va trobar envoltada d'uns quants nens que no paraven de parlar i cridar. No va poder evitar posar-se a riure. Els nois més grans que estaven al càrrec dels menuts també s'hi van afegir. Els més petits se li abraçaven a les cames o li agafaven les mans. Literalment, no es podia moure.

De cop, van sentir unes passes apressades, ràpides.

—Nens, què feu? Què és aquest xivarri?

—Ah, hola, Mirta. Diria que és culpa meva, perdona —va dir l'Àstrid.

Abans que la Mirta tingués temps de respondre, l'Elina i altres dones es van unir a la reunió improvisada.

—No, mama —va respondre l'Onni, de seguida—. No la renyis, hem estat nosaltres que...

L'Àstrid va gratar el cap de l'Onni, que estava enganxat a la seva cuixa, i el nen va callar de cop. Totes les dones van suavitzar la mirada.

—Au va, nens, a jugar, que la gent gran ara ha de parlar —va dir la Mirta.

La mainada, no sense queixes, morros, celles arrugades i algun plor, va marxar.

—Àstrid, com van els preparatius del casament? —va voler saber l'Elina.

—Bé! Sembla que hi haurà prou menjar i ara el pare està a la farga acabant la placa commemorativa, i després ha quedat amb els homes per començar a moure cadires i troncs per no haver-ho de fer demà al matí amb presses.

En esmentar els homes, l'Àstrid va notar com canviaven les cares que l'envoltaven.

—Daixò... —va començar la Mirta—. Ahir vaig veure el que va passar a la foguera. —Abans que l'Àstrid pogués dir res, la Mirta va aixecar un braç per fer-li notar que no havia acabat—. L'escriadassada que li vaig clavar a en Tom... Èodhum sap que se la mereixia.

La Mirta va mirar les altres dones, que van assentir en silenci.

—Els vaig explicar com et van tractar i ens agradaria disculpar-nos. —Totes a la vegada van doblegar la cintura amb l'esquena recta i el cap els va quedar mirant a terra. Al cap d'uns segons, es van alçar—. Són bones persones, suposo que ja ho saps. Només és que els costa entendre que tu... Vaja, que tu puguis sortir i ells no...

—Però tard o d'hora ho entendran! —va intervenir l'Elina—. Més li val, almenys al meu.

I totes van riure perquè l'expressió sorruda i forta de l'Elina, amb les mans als malucs amples, la panxa d'embarassada i la barbeta alta, els havia sorprès. Ella sempre era alegre, curosa amb les paraules i molt diplomàtica.

A partir d'aquest punt, la conversa es va destensar i van anar a parar, altre cop, al tema del casament. Elles no estaven preocupades pel menjar, sinó per l'hidromel.

—Ja em veig carregant en Tom fins a casa —va remugar la Mirta.

—I jo carregant-te a tu, si beus tant com quan em vaig casar! —va replicar l'Elina entre rialla i rialla.

—Teniu raó —va comentar una altra dona—. Per si de cas, aniré a buscar una mica de menta al rebost comú per treure el mal de cap. Em jugo tres gallines ponedores que més de la meitat de les aquí presents en necessitarem l'endemà de la unió, i no per a nosaltres, precisament.

—Vas tard! —va dir la Mirta—. És difícil de conrear aquí, a la vall. No en queda gaire, per no dir gens. —I totes van assentir alhora—. Haurem de ficar el cap d'aquells talossos al riu. I el nostre també, si ens passem.

Entre rialles, a l'Àstrid se li va acudir que en podria anar a buscar. La menta creixia a l'ombra, en llocs humits, i coneixia una cara d'una muntanya que estava prou a prop del poblat que sempre era a l'obaga. A vegades n'hi trobava, allà, de menta.

En sentir l'ofertament, la Mirta i companyia li van dir que no, que ni parlar-ne. Era un clam unànim. No feia falta que tornés a marxar. L'endemà era un dia massa important. En aquell moment, que el sol gairebé es trobava al punt més alt, no valia la pena arriscar-se a topar amb ossos, llops, possibles bandits i altres bèsties, o fins i tot a perdre's. Però ni el mateix déu creador, Èodhum, hauria pogut impedir que l'Àstrid anés al bosc a buscar la menta. Al cap i a la fi, ella era l'única que ho podia fer, i no seria gens perillós. Aniria fins al vessant ombrívol que coneixia i sabia de seguida si n'hi havia o no. Sempre estava a prop de la base dels arbres a tocar d'un petit rierol. Si no en veia gens, tornaria de seguida per ser a casa abans que el cel es tornés roig. Ningú no la trobaria a faltar.

Així doncs, com que sempre portava l'arc de color blau cel mig transparent, el buirac amb les fletxes, el punyal curt i el sarró, va sortir disparada cap al bosc amb un somriure d'orella a orella.

En aquella zona hi havia molts arbres i amb prou feines hi arribava la claror del dia quan les fulles estaven cobertes de neu.

Per sort, feia sol i hi havia força visibilitat. En la direcció en què sabia que tenia possibilitats de trobar menta hi havia algunes esplanades; cap com la del seu poblat, però sí prou per deixar-li veure el sol de tant en tant.

Sense cap sobresalt va arribar a la zona de la muntanya que sempre estava a l'ombra, tal com havia previst. Després de buscar una estona al voltant de les soques dels arbres on semblava que hi havia més humitat, va trobar la menta.

Amb cura, no va poder evitar acariciar-la amb tota la mà i acostar-se els dits al nas. Aquella olor fresca encara la va posar de més bon humor. Tenia ganes d'arribar al poblat i ensenyar els dos grapat que n'havia agafat. N'hi hauria per a tothom.

En comptes d'anar-hi caminant, va decidir córrer. La menta no pesava, i durant la nit havia pogut descansar. A més a més, l'endemà només hauria de vigilar que res extern destorbés el casament, no es cansaria.

Ja veia la muntanya darrere la qual s'amagava el poblat. Gairebé era a lloc.

L'Àstrid va començar a imaginar l'alegria que tindrien l'Eli-na, la Mirta i les altres en veure-la amb la menta a la mà. Encara tindria temps per observar com el pare i els altres homes preparaven la festa. I segur que no estaria sola, l'Onni i la resta de la canalla voldrien estar amb ella i els podria ensenyar, per exemple, com encendre els focs del voltant del poblat abans que es fes fosc per tal de protegir-se dels animals de les muntanyes.

Però, sobretot, podria ser a casa a la nit.

L'última nit que passarien plegades ella, en Jukka i la Dàlia. No s'ho voldria perdre per res del món.

De cop, un mal punxant li va regirar l'estómac. Era com si unes brases enceses no paressin de moure-se-li dins la panxa i volguessin sortir-ne a còpia de cops. Va haver de parar de córrer i va recolzar l'esquena al tronc d'un pi gros i vell.

Potser havia fregat alguna planta verinosa sense adonar-se'n, però n'hi hauria quedat la marca. Mentre les primeres gotes de suor li començaven a aparèixer al front, va examinar-se el cos. No hi va trobar res. Potser ho havia respirat, però qualsevol substància d'aquest estil sempre feia olor, se n'hauria adonat, ja que no tenia el nas tapat: havia ensumat la menta sense problema.

En un intent de calmar-se i recuperar el control de la situació, va provar d'agafar la cantimplora.

Va deixar el braç estirat, a mig camí de la bota. Tot d'una s'havia quedat immòbil, sense moure ni una pestanya: el so d'unes passes humanes s'anava fent més fort.

«Una persona? No, dues», va pensar. Ningú del seu poblat no s'atreviria a sortir al bosc. «Qui pot ser?». No va tenir temps de pensar cap resposta:

—Estàs segur que aquesta dona és ella? —va preguntar una veu aguda i dolça, de noia—. Jo encara no he notat... Au!

—Mira, pesada —va dir una veu d'home, trencada i fluixa—.

Aquí tens el teu estimat formigueig a la panxa. Contenta? Jo també ho noto.

Les dues persones estaven a unes deu passes de l'Àstrid i no l'havien vist. Van seguir caminant en silenci. Quan el so de les petjades ja es començava a apagar, la veu dolça va comentar:

—No t'enganyaré, em pensava que seria més forta... Quina decepció, tenia ganes de divertir-me una mica.

—Potser encara ha de desenvolupar els seus poders. Si ni deu saber que els té. Això explicaria per què fins ara no hem sentit el senyal d'Ashúram.

El dolor feia que l'Àstrid no es pogués moure. Va intentar girar el cap per veure qui eren aquelles persones, però notava com si hi hagués una paret invisible que no la deixés fer-ho. El seu coll no es girava. I el cos li demanava desesperadament que marxés d'allà. Sense aigua, sense menta, sense arc; només que corregués en direcció oposada a les veus. Amb molt d'esforç, va aconseguir mantenir el cos a ratlla, només tremolava una mica. Havia sentit el que deien, però no ho havia entès. Tot i que les passes pràcticament no se sentien, potser encara aconseguiria captar alguna frase més:

—Sí, ha de ser això que dius perquè s'ajusta a la descripció: jove i amb els ulls blaus —va dir la veu dolça—. Però, Taisto, podrem passar per un altre poblat abans de portar-la davant d'ell?

—De debò? No n'has tingut prou? Si els has matat a tots! Te'ls he deixat a tu perquè et divertissis!

—Ja, però no hi havia cap guerrer intere...

I les veus es van perdre.

El mal de panxa de l'Àstrid va anar desapareixent fins a convertir-se en una lleugera molèstia, que també es va acabar esfumant. Però ella no se'n va adonar perquè s'havia quedat glaçada després de sentir la conversa.

Venien de la direcció del poblat. Havien parlat d'ulls blaus. I de mort.

Com si algú l'hi hagués manat, l'Àstrid va alçar la vista i va veure una columna de fum que s'enlairava al cel. Sabia d'on venia, però no s'ho volia creure.

Amb llàgrimes als ulls i la cara desencanaixada, es va aixecar d'una revolada i es va posar a córrer tan ràpid com els batecs del cor l'hi van permetre. A mesura que s'acostava a casa seva, la columna de fum augmentava. Durant el trajecte, es va creuar amb alguns esquirols que anaven en sentit oposat; també una bandada de llops, àguiles de cua blanca i fins i tot un linx.

Mentre corria es va entrebancar i va caure a terra. Amb el turmell adolorit, es va aixecar, i l'arc, que portava penjat a l'esquena, se li va enganxar amb una branca baixa. Va tornar a perdre l'equilibri i es va fer una rascada al braç amb l'escorça dura i rugosa d'un pi.

Quan per fi va arribar al cim d'una de les muntanyes que resguardaven la vall del seu poblat, ja no hi havia cap dubte: tota aquella fumarada només podia venir de casa seva, de la de l'Onni i la Mirta, de la de la família de l'Elina, de la del vell Tuomo, de la farga del pare, de la futura casa de la Dàlia i en Marko i de totes els altres construccions de fusta i pedra.

Va córrer vessant avall fins a arribar al poblat.

No estava preparada per veure la imatge que tenia al davant.

Les cames li van fer figa i els genolls van picar el terra ple de neu. Va deixar els braços morts a banda i banda del cos i no va poder fer res més que plorar, cridar i tornar-se boja de desesperació.